

Cuba

Gedwongen biologisch

Tekst en fotografie door Patrick Kruihof

In Cuba zijn groenten en fruit biologisch. Niet alleen uit idealistische motieven, maar simpelweg omdat Castro geen kunstmest en insecticiden kan importeren. De stadsboeren in Havana gingen ingenieus aan de slag en verdienen nu veel meer dan andere voorbeeldarbeiders.

De diplomatenwijk Miramar ligt aan zee, vier kilometer verwijderd van het centrum van de hoofdstad Havana. Op de hoek van de Quinta Avenida en Calle 44 bevindt zich één van de eerste Organoponicos van Cuba, de biologische stadstuinen. Deze volkstuinen met verhoogde bedden ontstonden in het begin van de jaren negentig als antwoord op de alarmerende voedselcrisis in Cuba. Door het uiteenvallen van de Sovjet Unie raakte Cuba zijn belangrijkste handelspartner kwijt. Hierdoor ontstond er een nijpend tekort aan voedsel, olie, landbouwmachines, kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen. Fidel Castro riep de 'Speciale Periode' uit en liet nieuwe programma's ontwikkelen om de crisis te boven te komen. Het programma van de volkstuinen heeft geresulteerd in de grootste stedelijke landbouwbeweging van Midden- en Zuid-Amerika.

Biologische stadstuinier

Alvaro Garcia is een innemende man van achter in de vijftig. Hij is één van de twaalf werknemers van de Organoponico van Miramar en sinds 1995 betrokken bij het project. Hij vertelt vol trots over het ontstaan en de werking van de volkstuin. Het avontuur begon in 1990. In die tijd was deze plek een braakliggend terrein dat vooral gebruikt werd als vuilstortplaats. Drie bewoners uit de wijk besloten het terrein een andere bestemming te geven. Met steun van een overheidsprogramma, bedoeld voor orkaanshade, kregen ze de beschikking over minimale middelen om een volkstuin te beginnen. Afval en stenen werden verwijderd en de grond werd vlak

gemaakt voor de aanleg van verhoogde bedden. In de beginperiode had de tuin te kampen met kinderziektes. Beschikbare informatie over het managen van een biologische volkstuin bestond slechts uit een beknopte Amerikaanse handleiding. Een ander probleem vormde de geringe betrokkenheid van vrijwilligers. De opbrengst van de tuin bleek minimaal. Na drie jaar van vallen en opstaan werden twee nieuwe ideeën geïntroduceerd: werknemers zouden betaald worden naar prestatie én de bedden zouden het hele jaar door gecultiveerd worden met verschillende gewassen. De Organoponico werd een broedplaats voor nieuwe ideeën en technieken. Via experimenten werd geprobeerd alle elementen van de tuin organisch te maken. Het werd een continu proces van uitproberen en bijstellen. Zo bleken de eerste bedden met 160 centimeter te breed. Door de geringe armlengte van de werknemers werd het oogsten bemoeilijkt. De breedte werd daarom teruggebracht tot 135 centimeter. De ideale afstand tussen de bakken bleek vijftig centimeter te zijn, een maat waar de gebruikte kruiwagens net doorheen kunnen. De aarde in de bedden is afkomstig van het platteland. Met een diepte van dertig centimeter zijn de bedden geschikt voor groenten als sla en spinazie, maar niet voor grote knollen. Een rendabele productie is volgens Alvaro Garcia bereikt bij twintig tot 25 kilo groente per vierkante meter per jaar. In de toekomst moet dat zelfs dertig kilo worden. Voor het verhogen van de opbrengst zijn verschillende technieken bedacht. Tresbolillo is zo'n techniek. Hierbij worden de planten in een driehoekspatroon geplaatst om ze beter op elkaar te laten aansluiten. Bij de eerder gebruikte vierkantsopstelling bleef grondoppervlak ongebruikt.

Goedaardige schimmels

Een andere techniek is het mengen van verschillende gewassen, zodat schadelijke insecten worden weggehouden. Dit gebeurt eveneens met op borden aangebrachte motorolie. Het nadeel van deze methode is wel dat ook

goedaardige insecten blijven plakken. Deze 'zorgende' insecten worden in de tuin gekweekt en bestrijden samen met hagedissen en kikkers schadelijke insectenpopulaties. In de hoek van de tuin staat een eenvoudig gebouwtje waar nuttige schimmels gekweekt worden. Trichoderma is zo'n schimmel die door de aarde gemengd wordt om ongewenste schimmels en plagen tegen te gaan. De Organoponico bezit drie kassen die dankzij Chinese ontwikkelingshulp aan Cuba geleverd zijn. In eerste instantie werden de kassen afgedekt met transparant plastic als bescherming tegen insecten, regen en zon. Dit veroorzaakte een broeikas effect waardoor de meeste planten afstierven. Nu is een deel van het plastic vervangen door fijnmazig gaas. Bij regen vloeit het water af naar de zijkant van de kas. De luchtcirculatie zorgt voor een prettige temperatuur. Het maandloon van de meeste Cubanen is driehonderd pesos (ongeveer elf euro). In de Organoponico ligt de situatie anders. Nadat de winst van de tuin voor de helft is afgedragen aan de staat blijft er genoeg geld over om een gemiddeld maandloon van zevenhonderd pesos per werknemer uit te keren. In de meest productieve maanden loopt het loon zelfs op tot duizend pesos, naar Cubaanse begrippen een fortuin. Het loon is daarnaast variabel naar gelang de inbreng van elke werknemer, gemeten in tijd en specifieke kennis. De inkomsten van de tuin zijn niet alleen afkomstig uit de verkoop van groenten. De Organoponico verkoopt ook overschotten van boeren van buiten de stad. De tuin verkoopt verder verse kruiden, potgrond, biologische pesticiden, bloempotten en sierplanten. Scholen uit de buurt worden bij de tuin betrokken met educatieve programma's. Voor deze activiteiten ontvangt de tuin geld van het ministerie van Onderwijs. Alvaro Garcia is zijn verhaal kwijt en glimlacht om de ironie van het geheel. De voedselcrisis heeft de Cubanen gedwongen biologisch te gaan. Nu is hij samen met zijn collega's van de Organoponico een toonbeeld van de veerkracht van de Cubaanse geest.